

KURT BITTEL, HATTUSCHA HAUPTSTADT DER HETHITER. GESCHICHTE UND KULTUR EINER ALTORIENTALISCHEN GROßMACHT, DuMont Buchverlag, Köln, 1986, 232 pag., 18 (color) + 122 (alb/negru) fotografii, desene, planuri.

Rod al înmănușării unor prelegeri mai vechi, ținute în 1967 la Bryn Mawr College din Pennsylvania, precum și al cercetărilor din ultimii ani, cea de-a doua ediție germană — prima a apărut în 1983 —, căreia i s-au adus unele modificări, prezintă, într-o formă grafică de înaltă ținută și într-un limbaj accesibil tuturor categoriilor de cititori, fără însă a face rabat de la conduita științifică, etapele cercetării arheologice a orașului Hattuşa, a descoperirilor din zonele apropiate lui, a evoluției de-a lungul secolelor, de la primele manifestări prehitite și până în perioada frigienilor și persilor, a ceea ce a fost odinioară Boğazköy.

Volumul debutează cu capitolul „Entdeckungen und Ausgrabungen, Lage und Landschaft, Archive, Urkunden zur Stadtgeschichte” (p. 9–31) ce se vrea o introducere în tulburătoarea aventură a descoperirii și, ulterior, a investigației științifice a capitalei imperiului hitit, aventură la care și-au adus contribuția, pe măsura posibilităților, o pleiadă de istorici și nu numai.

Săpăturile arheologice au precizat existența mai multor faze de locuire la Boğazköy (bronzul timpuriu, perioada de trecere la bronzul mijlociu, așezarea prehitită din sec. 19–18 î.Chr. și cea asiriană veche, capitala imperiului vechi a hititilor din sec. 16–15 î.Chr., capitala marelui imperiu hitit din sec. 14 î.Chr., așezarea din sec. 13 î.Chr.) și în jurul acestui punct, la Ciradere, Yarikkaya, Yerkapi, Emirler,

Tikman etc. (cap. 2 „Die Stadtanlage, ihre Entwicklung und ihre monumentalen Bauten”, p. 32–86).

O interesantă și sugestivă incursiune în viața cetății din sec. 14–13 î.Chr. este făcută în cap. 3 „Die Königsburg des 14. und 13. Jahrhunderts v. Chr.” (p. 87–132). Astfel, aflăm unele aspecte economice, militare, politice cu care s-au confruntat conducătorii imperiului hitit; stat ce a rivalizat la un moment dat cu Egiptul și alte forțe militare din Orient. Tocmai raporturile dintre cele două mari state — Egiptul și Imperiul Hitit —, luptele și tratatele de pace, stau în centrul cap. 5 „Das Hethiter-Reich und Ägypten im Lichte der Ausgrabungen und der Archive von Hattuscha” (p. 162–178). O deschidere spre problematica segmentului de carte menționat, precum și completări aduse celor discutate în primele capitole, îl face cap. 4 „Das hethitische Felsheiligtum von Yazilikaya, seine Deutung und Datierung” (p. 133–161).

Ultimul capitol, al 6-lea, „Hattuscha-Boğazköy zur Zeit der Phryger und Perser” (p. 179–209) reconstituie imaginea așezării în perioada declinului statului hitit și, apoi, a dispariției sale.

Volumul mai conține un Tabel cronologic (p. 210–211), unul stratigrafic (p. 212), lista bibliografică (p. 213–220) și un registru tematic (p. 220 și urm.).

Cristian Schuster

A Remarkable Issue: *Orpheus*, 1, 1991

Sofia University Press issued a “publication of the International Council of Thracology, Dragan European Foundation and SGA — International Association Terra Antiqua Balcanica”, under the name of *Orpheus*. The first issue (Editor-in-Chief: Ivan Marazov) includes contributions by outstanding representatives of today's Indo-European, Thracian, and Balkan studies. Several of the articles may be considered as excellent examples of serious interdisciplinary investigation.

D. G. Zanotti, in “Varna: The Interpretation of the Evidence from the Necropolis”, draws new conclusions from the finds of the now famous site. Specific features of the Varna cemetery are analysed in detail: extramural location, divergent body-positions (flexed, contracted, supine), use of ochre, etc. Zanotti also classifies the Varna material artifacts: snail shells (*Spondylus* and *Dentalium*), pottery (dominantly Karanovo VI/ Gumelnița), metal implements (with a significant parallel between Varna axes and the „Colchidic” type of Caucasus and Anatolia). The author considers that there is evidence of a new ethnic group (especially males) mixing with indigenous Neolithic population at Varna.

The use of ochre, the pit-graves, and the new physical type point to an intrusion coming from the area of the Lower Dnieper. Zanotti suggests a connection between the Varna phenomenon and Gimbutas’ “Kurgan Wave Two”; Varna may also help a better understanding of the supposed Balkan penetration into Anatolia (viewed by some scholars as the origin of the earliest Indo-European presence in Asia Minor).

In “Linguistic Commentary to Several Thracian Mythical Images”, V. N. Toporov comments mainly on some Thracian mythologic names. Through comparisons with data from other Indo-European areas, Toporov reaches interesting conclusions regarding Thracian theoforics, such as *Pyrula*, *Purula*, *Pirurus*, reflecting a sacred-fire cult (cf. IE **pur-* ‘fire’); important correspondences are indicated, with both ancient fire-rituals (e.g. Hittite *purullia*, Roman *Palilia/Parilia*), and modern Balkan ones (e.g. Bulgarian *pălelija*, Romanian *pîrlîi*). The final part of Toporov’s article dwells upon possible Balkan perpetuations of Thracian deities, such as “the Thunder-God and his wife”. In connection with Baltic *Perkunas/Perkons* (Slavic *Perun*), Toporov mentions Thracian *Perkos, Perkonos* (theoforics), Albanian

THRACO-DACIA, tomul XIV, nr. 1–2, București, 1993, p. 179–188